

मराठवाडा मुक्तीसंग्राम अमृतमहोत्सवी वर्षात
विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करणे व
स्मृतिस्मारक उभारण्याबाबत....

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-१९२२/प्र.क्र.६१/स्वासैक-१
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : ०७ जुलै, २०२३.

वाचा:-

१. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.संकीर्ण१९२२/प्र.क्र.६१/स्वासैक-१, दिनांक ४ मे, २०२२
२. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.संकीर्ण१९२२/प्र.क्र.६१/स्वासैक-१, दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०२२.
३. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.संकीर्ण१९२२/प्र.क्र.६१/स्वासैक-१, दिनांक २० एप्रिल, २०२३.
४. उपविभागीय आयुक्त, विभागीय आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद यांचे पत्र क्र.२०२३/साप्र/संकीर्ण/
म.मु.सं.अ.महोत्सव/कावि, दिनांक ८ जून, २०२३.

प्रस्तावना:-

मराठवाडा विभाग निजामी राजवटीतून दिनांक १७ सप्टेंबर १९४८ रोजी मुक्त झाला. मराठवाडा विभागातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये दरवर्षी १७ सप्टेंबर हा दिवस “मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिन” म्हणून साजरा करण्यात येतो. मराठवाडा मुक्ती संग्रामास यावर्षी ७५ वर्षे पूर्ण होत आहेत.

२. महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या सन २०२२ च्या पहिल्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनातील अर्थसंकल्पीय भाषणात मा.उपमुख्यमंत्री यांनी “मराठवाडा मुक्ती संग्रामाचे अमृतमहोत्सवी वर्ष साजरे करण्यासाठी मराठवाड्यातील आठही जिल्ह्यात मुक्तीसंग्रामाची माहिती देणा-या विविध कार्यक्रमांचे आयोजन, मराठवाड्यातील सर्व मा.मंत्री व मा.पालकमंत्र्यांचा समावेश असलेली मंत्रिमंडळ उपसमितीची स्थापना व याकरिता रु.७५.०० कोटी उपलब्ध करून देण्यात येतील” अशी घोषणा केली होती.

३. उपरोक्त घोषणेच्या अनुषंगाने, मराठवाडा मुक्तीसंग्राम अमृत महोत्सवी वर्षात आयोजित करावयाच्या कार्यक्रमांची रुपरेषा निश्चित करण्यासाठी शासन निर्णय, दि.०४ मे, २०२२ अन्वये मंत्रिमंडळ उपसमिती गठीत केली होती. मा.मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या दिनांक १६.६.२०२२ रोजी झालेल्या बैठकीत वर्षभर आयोजित करावयाच्या विविध कार्यक्रमांच्या आराखड्याची शिफारस केली होती. सदर आराखड्यास मा.मंत्रिमंडळाची मान्यता घेण्याबाबतची कार्यवाही सुरु होती. दरम्यानच्या कालावधीत राज्यात नवीन मंत्रिमंडळ अस्तित्वात आल्यामुळे शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०२२ अन्वये मा.मंत्री, रोजगार हमी योजना फलोत्पादन यांच्या अध्यक्षतेखाली मा.मंत्रिमंडळ उपसमिती पुर्नगठीत केली. सदर मा.मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या दिनांक ५.१२.२०२२ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये मराठवाडा अमृत महोत्सवी वर्षात आयोजित करावयाच्या कार्यक्रमांच्या आराखड्याची शिफारस केली होती. दिनांक २३ मार्च, २०२३ रोजी झालेल्या मा.मंत्रिमंडळ बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार सदर आराखडा सुधारित करण्याबाबतच्या सूचना शासन निर्णय, दिनांक २० एप्रिल, २०२३ अन्वये निर्गमित केल्या होत्या.

४. उपरोक्त सूचनेनुसार, संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी आराखडा तयार करून संबंधित मा.पालकमंत्री यांची मान्यता घेऊन विभागीय आयुक्त तथा सदस्य सचिव, मंत्रिमंडळ उपसमिती यांचेकडे सादर केला. त्यानंतर शासन निर्णय, दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०२२ अन्वये गठीत केलेल्या

मा.मंत्रिमंडळ उपसमितीची दिनांक ८ जून, २०२३ रोजी बैठक झाली. सदर बैठकीत मराठवाडा अमृत महोत्सवी वर्षात मराठवाडा विभागात आयोजित करावयाच्या विविध कार्यक्रमांसाठी रु.४.०० कोटी व औरंगाबाद येथे स्मृतिस्मारक उभारण्यासाठी रु.१००.०० कोटी मिळून एकूण रु.१०४.०० कोटी खर्चाच्या आराखड्याची शिफारस केली आहे. सदर आराखड्यास दिनांक २८ जून, २०२३ रोजी झालेल्या मा.मंत्रिमंडळ बैठकीत मान्यता देण्यात आली. या अनुषंगाने मराठवाडा विभागात विविध अमृत महोत्सवी कार्यक्रमांचे आयोजन व औरंगाबाद येथे स्मृतिस्मारक उभारण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

मराठवाडा मुक्ती संग्रामाच्या अमृत महोत्सवी वर्षाच्या निमित्ताने मराठवाडा विभागातील औरंगाबाद, जालना, परभणी, हिंगोली, नांदेड, लातूर, उस्मानाबाद व बीड या आठ जिल्ह्यांमध्ये सोबत जोडलेल्या प्रपत्र-१ मध्ये नमूद केलेल्या विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी रु. ५०.०० लक्ष प्रमाणे एकूण **रु.४.०० कोटी** खर्चाच्या आराखड्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

२. सदर खर्चाव्यतिरिक्त, उपरोक्त कार्यक्रमासाठी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी रु.२.०० कोटी पर्यंतचा खर्च जिल्हा वार्षिक नियोजन समितीतून करण्यास मा. मंत्रिमंडळाने मंजूरी दिली. याबाबतचे आदेश नियोजन विभागामार्फत स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

३. मराठवाडा मुक्ती संग्रामाबाबत सर्वसामान्य जनतेस प्रेरणा व प्रोत्साहन मिळावे यासाठी औरंगाबाद शहराच्या मध्यभागी छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तु संग्रहालयाच्या समोर, विश्वास नगर, लेबर कॉलनी, औरंगाबाद येथे भव्य स्मृतिस्मारक उभारण्यास व त्यासाठी होणा-या **रु.१०० कोटी** खर्चास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

४. मराठवाडा मुक्ती संग्रामाच्या अमृत महोत्सवी वर्षात आयोजित करावयाच्या उपरोक्त नमूद विविध कार्यक्रमांसाठी व औरंगाबाद येथे स्मृती स्मारक उभारण्यासाठी होणारा जिल्हानिहाय खर्च खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	जिल्ह्याचे नाव	अंदाजित खर्च (रु.कोटी)
१	औरंगाबाद (स्मृती स्मारकासाठी)	१००.००
	औरंगाबाद	०.५०
२	जालना	०.५०
३	परभणी	०.५०
४	हिंगोली	०.५०
५	नांदेड	०.५०
६	बीड	०.५०
७	लातूर	०.५०
८	उस्मानाबाद	०.५०
	एकूण	१०४.००

५. उपरोक्त कार्यक्रमांपैकी सांस्कृतिक व ऐतिहासिक स्वरूपाचे कार्यक्रम हे संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांच्यामार्फत राबविण्यात यावेत आणि त्यासाठी आवश्यक निधी संबंधित

जिल्हाधिकारी यांनी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना उपलब्ध करून द्यावा. तसेच सांस्कृतिक कार्य विभागामार्फत आज्ञादी का अमृत महोत्सव अंतर्गत घेण्यात येणा-या सांस्कृतिक कार्यक्रमांची मराठवाडा मुक्तीसंग्राम महोत्सव अंतर्गत घ्यावयाच्या कार्यक्रमांमध्ये द्विरुक्ती होणार नाही याबाबत दक्षता घ्यावी.

६. कार्यक्रम आराखड्यामध्ये प्रस्तावित केलेले कार्यक्रम पार पाडले जातील याची दक्षता विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद व संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी घ्यावी. सोबत जोडलेल्या प्रपत्र-१ मध्ये नमूद केलेल्या कार्यक्रम आराखड्यात प्रस्तावित केलेल्या कार्यक्रमांमध्ये रु.५० लक्षच्या मर्यादेत बदल करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना आहेत.

७. कार्यक्रम आराखड्यात प्रस्तावित केलेल्या कामांना जिल्हा नियोजन समितीच्या कामांप्रमाणे जिल्हाधिकारी यांनी प्रशासकीय मान्यता द्यावी. तसेच विविध कार्यक्रमांवर होणा-या खर्चाबाबत जिल्हाधिकारी यांचे स्तरावरून लेखा नियमावलीनुसार नियंत्रण ठेवण्यात यावे. सदर कार्यक्रमांस मान्यता देताना वित्तीय नियमावलीतील नियमांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

८. जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांनी दिनांक २२.०५.२०२३च्या पत्रान्वये, विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांना प्रस्तावित स्मृतिस्मारकासाठी जागा उपलब्ध असल्याचे कळविले आहे. त्यानुसार औरंगाबाद शहराच्या मध्यभागी छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तु संग्रहालयाच्या समोर, विश्वास नगर, लेबर कॉलनी, औरंगाबाद येथे भव्य स्मृतिस्मारक उभारण्यात यावे. मराठवाडा अमृतमहोत्सवी वर्षात औरंगाबाद येथे उभारण्यात येणा-या स्मृती स्मारकामध्ये स्मृतीस्तंभ, ऑडीटोरीयम हॉल, कला दालन, चित्र पदर्शनी दालन, बैठक सभागृह, मराठवाडा स्वातंत्र्य संग्रामातील हुतात्म्यांचे पुतळे, मराठवाड्याची इतिहास प्रदर्शनी इत्यादी विविध बाबींचा समावेश करण्यात यावा.

९. सदर स्मृती स्मारकाचा आराखडा अंतिम करणे, त्यास बांधकाम विभागाची परवानगी घेणे, तांत्रिक मान्यता घेणे, बांधकाम परवानगी घेणे, बांधकाम पुर्ण झाल्यानंतर त्याची देखभाल दुरुस्ती व व्यवस्थापनाच्या अनुषंगाने आवश्यक कार्यवाही करणे इत्यादी बाबतची जबाबदारी जिल्हाधिकारी औरंगाबाद यांचेकडे सोपविण्यात आलेली आहे. मराठवाडा मुक्तीसंग्राम अमृत महोत्सवांतर्गत घ्यावयाच्या स्थापत्य, अभियांत्रिकी स्वरूपाच्या कामांकरिता सक्षम प्राधिका-यांची प्रशासकीय, तांत्रिक व वित्तीय मान्यता घेण्यात यावी. सदर स्मृति स्मारकाचा आराखडा तयार करून उच्चस्तर सचिव समितीची मान्यता घेण्यासाठी जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांनी प्रस्ताव शासनास सादर करावा. त्यानुसार प्रस्तावास उच्चस्तर सचिव समितीची मान्यता घेऊन प्रशासकीय मान्यतेचे आदेश निर्गमित करण्यात येतील. सदर प्रस्तावाची किंमत रु.१०० कोटी पेक्षा अधिक होणार नाही याची दक्षता घ्यावी. प्रस्ताव शासनास सादर करताना शासन परिपत्रक, नियोजन विभाग, दिनांक ११.०६.२०१८ व शासन निर्णय, वित्त विभाग, दिनांक २०.०९.२०१९ मधील तरतुदींचे पालन करण्यात यावे. तसेच निधी खर्च करताना वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८, भाग-पहिला, उप विभाग-पाच मधील अ.क्र.१ परिच्छेद क्र.१३४ समोरील अट क्र.९ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.

१०. मराठवाडा मुक्तीसंग्रामाच्या अमृत महोत्सवी वर्षात विविध कार्यक्रमांचे आयोजनासाठी मंजूर निधी विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांना शासनाकडून अर्थसंकल्प वितरण प्रणालीद्वारे वितरीत

करण्यात येईल. सदर निधी विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांनी मंजूर निधीच्या मर्यादेत आवश्यकतेनुसार संबंधित जिल्हाधिकारी यांना वितरीत करावा.

११. या कार्यक्रमासाठी विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद व विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी(जिल्हाधिकारी) यांना नियंत्रण अधिकारी आणि जिल्हाधिकारी यांनी नियुक्त केलेल्या अधिकारी यांस आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

१२. शासनाकडून प्राप्त होणाऱ्या निधीच्या अनुषंगाने झालेल्या खर्चाचा ताळमेळ घेणे व खर्चाची उपयोगिता प्रमाणपत्रे शासनास सादर करण्याची कार्यवाही विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांनी करावी. याअनुषंगाने विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांना वेळोवेळी उपयोगिता प्रमाणपत्रे सादर करणे व खर्चाचा ताळमेळ घालणेबाबतची कार्यवाही संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी करावी. अखर्चित निधी शासनास समर्पित करावा. याबाबत नियमानुसार विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करावा.

१३. यासाठी होणारा खर्च “मागणी क्र.ए-५, २२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, ६०, इतर सामाजिक सुरक्षा व कल्याण कार्यक्रम, २००, इतर कार्यक्रम, (००) (११), (००) (१३) मराठवाडा मुक्ती संग्राम अमृत महोत्सवी वर्ष साजरे करणे (२२३५ सी५९१), ५० इतर खर्च” या लेखाशीर्षाखाली सन २०२३-२०२४ या आर्थिक वर्षाकरिता मंजूर असलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

१४. सदर शासन निर्णय, दिनांक २८ जून, २०२३ रोजी झालेल्या मा. मंत्रिमंडळ बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार आणि नियोजन विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्र.२१६/का.१४४३, दिनांक १३.०६.२०२३ अन्वये दिलेल्या सहमतीने तसेच वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.३२३/व्यय-४, दिनांक १६.०६.२०२३ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०२३०७०७१२३५३११३०७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अस्मिता जावडेकर)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. विरोधी पक्षनेता विधान परिषद / विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
६. सर्व मा.संसद सदस्य.
७. सर्व मा.विधानमंडळ सदस्य, विधानभवन मुंबई.

८. सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव.
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १, मुंबई.
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र २, नागपूर.
११. महालेखापाल (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र १, मुंबई.
१२. महालेखापाल (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र २, नागपूर.
१३. विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद.
१४. जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद, जालना, परभणी, हिंगोली, नांदेड, लातूर, उस्मानाबाद व बीड.
१५. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई,
१६. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१७. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,.
१८. सामान्य प्रशासन विभाग, का.२५, मंत्रालय, मुंबई.
१९. क.अ. वित्त विभाग, (अर्थ संकल्प १३ / व्यय-४) मंत्रालय, मुंबई.
२०. निवड नस्ती/स्वासैक-१.

प्रपत्र-१

जिल्हानिहाय आयोजित करावयाच्या कार्यक्रमांचा व खर्च आराखडा

(रु.लक्ष)

[illegible]

[illegible]

[illegible]